

Sygn. akt XXIII Ga 706/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Anna Gałas
Sędziowie:	SO Monika Skalska (spr.) SO Bolesław Wadowski
Protokolant:	Prot. sąd. Rafał Artymiuk

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki akcyjnej w P. (dawniej Przedsiębiorstwa (...) spółki akcyjnej w P.)

przeciwko Z. L.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie

z dnia 14 stycznia 2016 r., sygn. akt XV GC 3429/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od (...) spółki akcyjnej w P. na rzecz Z. L. 2607,50 zł (dwa tysiące sześćset siedem złotych, pięćdziesiąt groszy) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Monika Skalska	SSO Anna Gałas	SSO Bolesław Wadowski
--------------------	----------------	-----------------------

Sygn. akt XXIII Ga 706/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 3 sierpnia 2012 roku Przedsiębiorstwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. wniosło o zasądzenie od Z. L. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) kwoty 14.480,00 zł z odsetkami ustawowymi od dnia

wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał dochodzona w pozwie kwota stanowi karę umowną ustaloną w łączącej strony umowie nr (...) na kwotę 250,00 zł za jeden dzień opóźnienia.

W dniu 6 września 2012 roku Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym dla m. st. Warszawy XV Wydziale Gospodarczym wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (sygn. akt XV GNc 5700/12), uwzględniając żądanie powoda w całości.

W dniu 18 października 2012 roku Z. L. wniósł sprzeciw od wyżej wymienionego nakazu zapłaty, wnosząc o oddalenie powództwa w całości poprzez zmniejszenie kary umownej na podstawie art. 484 § 2 k.c. Ponadto pozwany wniósł o zasądzenie od powoda na jego rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu stanowiska pozwany podniósł, iż nałożona na niego kara jest rażąco wygórowana względem ustalonego w umowie wynagrodzenia, a opóźnienie w wykonaniu umowy było spowodowane przedłużającym się postępowaniem administracyjnym, a więc okolicznością od pozwanego niezależną. Nadto, pozwany wskazał, że powód nie poniósł z powodu opóźnienia szkody, a umowa została wykonana w całości i w sposób zgodny z jej postanowieniami.

Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2016r. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie w sprawie o sygn.. akt: XV GC 3429/12 w pkt 1. zasądził od Z. L. na rzecz Przedsiębiorstwa (...) Spółki Akcyjnej w P. kwotę 1.280,00 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 3 sierpnia 2012r. do dnia 31 grudnia 2015r. oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty, w pkt 2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie, w pkt 3. ustalił, że koszty postępowania ponosi Przedsiębiorstwo (...) Spółka Akcyjna w P. w 91,2%, a Z. L. w 8,8% na zasadzie stosunkowego ich rozdzielenia i pozostawił szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 22 kwietnia 2009 roku Przedsiębiorstwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. zawarła ze Z. L. prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...) umowę nr (...), na mocy której Z. L. zobowiązał się wykonać w ramach zadania „Plan Inwestycji na rok 2009 i lata następne. Odcinek wschodni: Poz. 10: „Przebudowa instalacji wodnej w (...) A.” (M-06/003) dokumentację projektową w wersji drukowanej i elektronicznej wraz z wszelkimi niezbędnymi uzgodnieniami i uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na budowę na wykonanie przebudowy instalacji wodnej w (...) A. oraz opracować instrukcję eksploatacji i współpracy z Zakładem (...) w M. dotyczącej przedmiotowej sieci wodociągowej.

Wynagrodzenie za wykonanie objętych umową nr (...) prac strony ustaliły na kwotę 24.000,00 zł netto (§ 5 umowy). Z. L. zobowiązał się nadto do zapłaty kary umownej za zwłokę w wykonaniu przedmiotu umowy, w stosunku do terminu określonego w § 2 umowy, tj. 15 tygodni od daty rozpoczęcia prac, które miało nastąpić w ciągu siedmiu dni od daty podpisania umowy, w wysokości 250,00 zł za każdy dzień zwłoki oraz za zwłokę w usunięciu wad, w wysokości 250,00 zł za każdy dzień zwłoki, licząc od dnia uzgodnionego jako termin usunięcia wad.

Zgodnie z postanowieniami opisanej wyżej umowy prace miały zostać rozpoczęte w ciągu siedmiu dni od daty zawarcia umowy, a termin opracowania dokumentacji projektowej wyznaczono na 15 tygodni od daty rozpoczęcia prac z wyłączeniem czasu niezbędnego na akceptację dokumentacji projektowej przez zamawiającego (...) „Przyjaźń” S.A. oraz terminów administracyjnych, udokumentowanych przez wykonawcę Z. L. (§ 2 pkt 3 umowy).

Z. L. zrealizował w całości przedmiot umowy nr (...), uwzględniając zastrzeżenia i uwagi do przedstawionej dokumentacji. W toku realizacji umowy Z. L. nie zgłaszał (...) „Przyjaźń” S.A. żadnych trudności z wykonywaniem przedmiotu umowy. (...) S.A. dwukrotnie zwracał się do Z. L. o złożenie dokumentacji projektowej zgodnie z umową. W dniu 6 stycznia 2010 roku Z. L. złożył dokumentację projektową zgodnie z umową nr (...), a dnia 20 stycznia 2010 roku dokumentację przekazano do Komisji Oceny Projektów (...) S.A. Pismem z dnia 1 lutego 2010 roku (...) S.A. zgłosił Z. L. uwagi do złożonej dokumentacji projektowej. W dniu 12 kwietnia 2010 roku przedstawiciel Z. L.

S. R. przekazał (...) S.A. dokumentację projektową zawierającą ustalone zmiany, a 8 czerwca 2010 roku Komisja Oceny Projektów pozytywnie zaopiniowała projekt objęty umową nr (...). Realizacja umowy nr (...), zgodnie z jej postanowieniami, miała nastąpić w okresie od dnia 12 maja 2009 roku do dnia 1 września 2009 roku, jednakże rzeczywisty okres jej realizacji zakończył się dnia 27 stycznia 2011 roku, co oznacza, że opóźnienie w wykonaniu przez Z. L. przedmiotu umowy wynosiło łącznie 513 dni. Od obliczonego w powyższy sposób czasu opóźnienia w wykonaniu umowy (...) „Przyjaźń” S.A. odjęła łącznie 337 dni z tytułu terminów administracyjnych, w tym za czas poświęcony na: uzyskanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji przez Urząd Gminy M. - 83 dni, uzyskanie warunków technicznych z Zakładu (...) w M. - 4 dni, uzgodnienie projektu w (...) Wojewódzkich w B. - 10 dni, uzgodnienie projektu w Zakładzie (...), (...) w B., (...) S.A. - 26 dni, ocenę projektu przez (...) S.A. - 153, wydanie decyzji przez Starostwo Powiatowe w S. - 10 dni oraz wydanie decyzji przez Wojewodę (...) - 51 dni. W dniu 3 marca 2011 roku na podstawie umowy nr (...) Z. L. wystawił nabywcy (...) S.A. fakturę VAT nr (...) na kwotę 24.000,00 zł netto (29.280,00 zł brutto) za wykonanie projektu według umowy, skorygowaną następnie fakturą VAT - Korekta nr 1/11. Należne pozwanemu wynagrodzenie wynosiło 29.520 zł brutto. Ze względu na opóźnienie w realizacji przedmiotu umowy na podstawie § 8 pkt 1 umowy (...) S.A. obciążyła Z. L. karą umowną w wysokości 44.000,00 zł i dokonała potrącenia tej wierzytelności z wierzytelnością przysługującą Z. L. z tytułu wynagrodzenia za wykonanie umowy w wysokości 29.520,00 zł oraz wezwała Z. L. do zapłaty pozostałej kwoty 14.480,00 zł. Pismem z dnia 18 sierpnia 2011 roku S. R., w imieniu Z. L., zwrócił się do (...) S.A. z prośbą o anulowanie naliczonej kary umownej, jednakże (...) S.A. udzieliło odpowiedzi odmownej. Pismem z dnia 14 listopada 2011 roku, doręczonym dnia 17 listopada 2011 roku (...) S.A. wezwała Z. L. do zapłaty kwoty 14.480,00 zł tytułem spłaty należności udokumentowanej notą księgową nr (...). Wezwanie ponowiono pismem z dnia 16 lipca 2012 roku.

Sąd I instancji zważył, iż w niniejszej sprawie powód dochodził należności z tytułu kary umownej naliczonej na podstawie postanowień zawartej z pozwanym umowy nr (...). Podstawę materialną powództwa stanowiły zatem zapisy umowy nr (...) z dnia 22 kwietnia 2009 roku, art. 353 k.c. art. 3531 k.c. oraz art. 484 k.c. a w zakresie żądania zasądzenia odsetek również art. 481 k.c. Pozwany podniósł w rozpoznawanej sprawie zarzut rażącego wygórowania naliczonej przez powoda kary umownej, powołując się na przepis art. 484 § 2 k.c. i wskazując, że umowa została wykonana w całości, a powód nie poniósł z powodu opóźnienia żadnej szkody. Sąd Rejonowy uznał powyższy zarzut za zasadny. Wskazał, że pozwany, za spełnione w całości świadczenie, otrzymał wynagrodzenie w ustalonej w umowie wysokości 24.000,00 zł netto, tj. 29.520 zł brutto, następnie zaś został obciążony karą umowną za opóźnienie, które wyniosło, po przeliczeniu przez powoda stanowiącej opóźnienie liczby dni zgodnie z umową, 176 dni w wysokości 44.000,00 zł w stawce po 250,00 zł za jeden dzień opóźnienia. Zdaniem Sądu I instancji przytoczone okoliczności uzasadniają stwierdzenie, że kara umowna przewyższająca niemal dwukrotnie wysokość przyznanego wynagrodzenia (stanowiąca 183% kwoty wynagrodzenia) jest rażąco wygórowana. Tym samym relacja kary nałożonej przez powoda na pozwanego do ustalonego w umowie wynagrodzenia pozwanego uzasadnia miarkowanie tej kary jako rażąco wygórowanej. Sąd Rejonowy wskazał również, że powód nie wykazał, a nawet nie podniósł, żeby poniósł jakąkolwiek szkodę na skutek opóźnienia w realizacji umowy, a więc żądanie zapłaty przez pozwanego kary umownej, która niemal dwukrotnie przewyższa ustalone w umowie wynagrodzenie jest niezasadne i niesłuszne, w szczególności, że powód przedmiot umowy otrzymał w całości, pozwany zaś na skutek potrącenia wierzytelności, choć został zwolniony z długu w zakresie potrącenia, faktycznie nie otrzymał wynagrodzenia, a więc funkcja represyjna kary umownej i tak została już w stosunku do niego osiągnięta. W konsekwencji, Sąd Rejonowy uznał, że za zasadne obniżyć pozwanemu nałożoną na niego karę umowną o 30%, tj. o kwotę 13.200,00 zł, w rezultacie po miarkowaniu kara umowna nałożona na pozwanego wyniosła 30.800,00 zł. Z uwagi na fakt, że pozwany spełnił już świadczenie w wysokości 29.520,00 zł, Sąd I instancji w punkcie 1. wyroku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.280,00 zł.

O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., natomiast rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania oparte zostało na art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła strona powodowa, zaskarżając go w części dotyczącej pkt 2, tj. w części oddalającej powództwo w pozostałym zakresie.

Zaskarżonemu wyrokowi powód zarzucił naruszenie art. 484 § 1 k.c. oraz art. 484 § 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie (stosując miarkowanie kary umownej).

Powołując się na powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez orzeczenie o obowiązku zapłaty na rzecz powoda kwoty 13.200,00 zł. Ponadto, powód wniósł o orzeczenie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za obie instancje, wraz z opłatą skarbową w wysokości 17,00 zł od udzielonego pełnomocnictwa.

Na rozprawie w dniu 30 listopada 2016r. pozwany wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy w toku postępowania nie dopuścił się żadnego z zarzucanych mu uchybień, a rozstrzygnięcie – zarówno co do podstawy faktycznej jak i prawnej – jest w ocenie Sądu Okręgowego słuszne i w pełni odpowiadające przepisom prawa. Sąd I instancji dokonał też trafnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego i na tej podstawie poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne. Do ustalonego stanu faktycznego zastosowane zostały właściwe przepisy prawa materialnego, które zostały też prawidłowo zinterpretowane. W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy podzielając ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego, przyjmuje je za własne.

Zarzut naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie przepisów art. 484 § 1 i 2 k.c. okazał się bezzasadny.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z art. 484 § 2 k.c. jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej; to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana.

Z treści wskazanego przepisu wynika zatem w sposób jednoznaczny, iż są to równorzędne, samoistne i rozłączne przesłanki uprawniające do żądania zmniejszenia kary umownej. W przypadku wystąpienia jednocześnie obu przesłanek miarkowania mogą być one stosowane jednocześnie i stąd niejako "podwójnie" mogą wpływać na zakres redukcji należnej wierzycielowi kary umownej (por. wyrok SN z 19 kwietnia 2006 r., V CSK 34/06).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że słuszne jest stanowisko Sądu Rejonowego o miarkowaniu kary umownej nałożonej na pozwanego.

Wskazać bowiem należy, że pomimo zwłoki w wykonaniu zobowiązania, interes powoda, który sprowadzał się do oddania mu przedmiotu umowy, został ostatecznie zrealizowany. Doszło tym samym do wykonania zobowiązania w całości przez pozwanego. Faktem jest, że na pierwszym etapie prac strona powodowa zgłosiła zastrzeżenia do projektu sporządzanego przez pozwanego, ostatecznie jednak po uwzględnieniu przedmiotowych uwag doszło do odbioru przedmiotu umowy. W konsekwencji – już sama okoliczność wykonania zobowiązania przez pozwanego pozwalała Sądowi Rejonowemu na skorzystanie z prerogatywy miarkowania kary umownej nałożonej na pozwanego. Skarżący nie wykazał przy tym, aby w związku z oddaniem z opóźnieniem projektu przez pozwanego poniósł z tego tytułu jakąkolwiek szkodę. Co prawda, w wypadku zastrzeżenia kary umownej wierzyciel nie ma obowiązku wykazania faktu szkody i jej wysokości. Zobligowany jest jedynie udowodnić, że kara umowna została skutecznie zastrzeżona oraz, że doszło do nienależytego wykonania lub niewykonania zobowiązania. Niemniej jednak, zagadnienie wysokości szkody może mieć znaczenie, w świetle art. 484 § 2 k.c., dla miarkowania kary umownej, o czym mowa dalej.

W ocenie Sądu Okręgowego, słusznie stwierdził Sąd Rejonowy, że w niniejszej sprawie było możliwe zastosowanie miarkowania kary umownej również w oparciu o jej rażąco wygórowanie. Świadczy o tym przede wszystkim fakt, że kara ta prawie dwukrotnie przewyższała wysokość wynagrodzenia pozwanego należnego mu z tytułu zawartej umowy.

Mało tego, kara ta nie była w żaden sposób limitowana kwotowo czy też procentowo, wynosiła bowiem 250 złotych za każdy dzień opóźnienia. O jej niewspółmierności świadczy również fakt, że powód nie poniósł uszczerbku na skutek zwłoki wykonaniu zobowiązania przez pozwanego. Kara umowna za zwłokę powinna być proporcjonalna i nakłaniać dłużnika by dołożył najwyższych starań dla spełnienia świadczenia w terminie. Jeżeli podniesiono zarzut miarkowania kary, a pozwany podniósł taki zarzut już w pierwszym piśmie procesowym złożonym do Sądu, należy niewątpliwie wziąć pod uwagę istnienie szkody oraz jej rozmiar, zwłaszcza że przesłanka "rażącego wygórowania" implikuje istnienie znacznej dysproporcji między poniesioną szkodą, a żadaną wysokością kary. Kara umowna winna być bowiem surogatem odszkodowania zastrzeżonym w określonej wysokości i nie może prowadzić do nieuzasadnionego wzbogacenia wierzyciela.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, że obniżenie nałożonej na pozwanego przez powoda kary umownej o 30% uwzględnia słuszny interes obu stron postępowania. Wysokość ta odpowiada stopniowi uszczerbku w interesie powoda, który przy tym nie poniósł szkody w zakresie zastrzeżonym karą umowną, nie mniej jednak opóźnienie w wykonaniu umowy było znaczne, a z drugiej strony - obliczona w ten sposób wysokość świadczenia pozostaje w należytej proporcji do wartości całego wynagrodzenia należnego pozwanemu.

Z przedstawionych względów, uznając podniesione w apelacji powoda zarzuty za bezzasadne, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. apelację tę oddalił.

O kosztach postępowania apelacyjnego, orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, uwzględniając wniosek pełnomocnika pozwanego o zwrot kosztów za stawiennictwo na rozprawie w dniu 30 listopada 2016r.

SSO Monika Skalska SSO Anna Gałas SSO Bolesław Wadowski